СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 170. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 25-го липня 1938. No. 170. Jersey City, N. J., Monday, July 25, 1938. VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНИ В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку прилетіли чотири німецькі летуни, які виїхали на літаку „Нордмер" з островів Азорів недалеко еспанського побережжя і прилетіли просто до Ню Йорку. Вони привезли з собою почту і заявили, що в Німеччині збудовано три такі літаки для сталої почтової комунікації між Америкою й Европою. Залежити це буде від Америки, чи вона захоче цю комунікацію навязати, завважували вони. Переїзд з Европи до Америки є значно тяжчий від переїзду з Америки до Европи. А то тому, що в перелеті з Европи сюди все віють сильні чолові вітри, які спинюють скорість літака та зуживають більше ґазоліни. Німецькі летуни прилетіли до Америки 45 мінут пізніше, ніж це вони собі назначили. Цього літа німецькі літаки зроблять таких 14 подорожей до Америки.

ДЮІ НАЗВЕ СУДДІВ.

НЮ ЙОРК. — У відповідь на рішення судді Пекори, щоби прокуратор Дюі назвав по імені тих суддів, які замішані в рекетірстві, або яких старався перекупити, чи перемовити бувший політичний лідер Гайнс, Дюі заявив, що він подасть спис тих суддів. Це викликало велике враження.

СЕНАТОР АДАМС ПЕРЕМГ ПРОТИВНИКА.

КОЛОРАДО СПРІНҐС (Колорадо). — Сенатор Адам осягнув величезну перемогу над своїм противником Гілярдом у правиборах, які мали рішати, хто буде кандидатом з боку Демократичної Партії. Та найважніше те, що Адамс у часі поїздки президента по тім стейті не дістав від нього ніякої моральної піддержки, а навпаки, президент піддержував виразно Гілярда. Програ Гілярда вважають теж програю президента.

ЗЛИВА В НЮЙОРСЬКОМУ СТЕЙТІ.

НЮ ЙОРК. — У горішній частині нюйорського стейту минулої пятниці панувала велика злива, внаслідок якої деякі ріки повиступали з русел і денеде появились повені. В декотрих місцях позривано мости, перервано телеґрафічні комунікації, а також поважно ушкоджено деякі будинки. Автомобільна комунікація в деяких місцях перервана цілком.

МЕКСИКО ЧУХАЄ ПОТИЛИЦЮ.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканський уряд зажурився нотою американського уряду, в якій Америка домагається від Мексика відшкодування у висоті $10,000,000 за сконфісковані американським громадянам фарми, а також натякає, що буде домагатися відшкодування за сконфісковані копальні. На нарадах кабінету президент Карденас представив положення і деякі політичні партії відразу заявили свою готовість обороняти політику президента. Замітне те, що мексиканський уряд, який є соціялістичних поглядів, думає у тій справі шукати піддержки населення, звертаючись до його крайньо націоналістичних почувань.

ЕКСПОРТ ЗБРОЇ ЗРОСТАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Хоч секретар Гол видав до американських фабрикантів відозву, щоб вони стримувалися з вивозом зброї до воюючих країв, бо тою зброєю вони тільки причиняються до того, що люди вимордовують себе, то проте статистичні дані виказують, що в останніх часах вивіз зброї й амуніції з Америки не тільки не змалів, але зріс. Найбільше зріс вивіз зброї до Японії і Китаю.

ЛІСИ ГОРЯТЬ.

СІЄТЛ (Вашинґтон). — На острові Венкувер вибух великий вогонь у лісах. Десятки тисяч акрів під вогнем. Коло сто родин мусіли опускати свої оселі і втікати у безпечне місце, бо вогонь загрожував їм. На канадійській стороні, головно в Британській Колюмбії, теж десятки тисяч акрів лісу під вогнем. Власти добачують у тому саботаж.

СЕКРЕТАРКА ПЕРКІНС ВЕРНУЛАСЯ З ЕВРОПИ.

НЮ ЙОРК. — Секретарка праці пані Перкінс вернулася з Европи, куди вона їздила на конференцію праці. Та конференція відбувалась у Женеві і на ній були заступлені майже всі великі держави. Важне на тій конференції сталось те, говорила пані Перкінс, що ухвалено запровадити в усіх краях 40-годинний тиждень праці.

ЩО ВАРТ РОБОТА „ДЖІ-МЕНА"?

ВАШИНҐТОН. — Голова федеральних аґентів, „джі-менів", Едгар Гувер, заявив, що кожний доляр, витрачений на роботу „джі-мена", повертає суспільності $7.20. А то тому, бо в такім відношенні федеральні аґенти відзискують для пошкодованих назад їх утрачені гроші, чи заздалегідь охороняють їх від утрат. Гувер також сказав, що на 127 схоплень аґенти викрили 124. Лиш три випадки остаються невикриті.

ДО ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗУ І ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ!

Головна контрольна комісія У. Н. Союзу по переведенні контролі майна і господарки У. Н. Союзу в липні б. р., вважає за відповідне видати таке звідомлення:

Стверджуємо з великим вдоволенням, що, не зважаючи на економічну крізу, яка цього року знов навістила Америку і не лише глибоко підкопала господарські основи американського промислу і торговлі, але й позбавила праці тисячі робітників, з яких рекрутується й членство У. Н. Союзу, наш У. Н. Союз далі зростає. А те, що в останніх 6 місяцях крізи У. Н. Союз зріс на 535 нових членів, свідчить наглядно, що він є життєздатний, бо побудований на трівких господарських та ідейних основах.

Мало цього! Фінансово У. Н. Союз виказує в тому самому періоді часу приріст майна на $193,300.03, а в додатку він виплатив у тому часі $50,000 дивіденди своїм членам!

Взагалі від останньої конвенції У. Н. Союз постійно виказує приріст членства завдяки праці наших активних союзових громадян у наших організаційних осередках. Також громади, в яких працюють сталі організатори, виказують гарні успіхи в приєднуванні нових членів.

Головна контрольна комісія стверджує, що найкращу кампанію й успіх у приєднуванні нових членів виказали отсі громади і відділи: 292, 175, 183, 203 у Дітройті, 20 і 94 у Гемтремку, Міш., 204 у Ню Йорку, 238 у Бостоні, 264 у Карнеґі, Па., і 280 у Скрентоні, Па.

Організаційна праця в Клівленді й околиці в останніх часах значно ожививлася.

Стверджуємо теж, що цього року основано більше нових відділів У. Н. Союзу, ніж у котромунебудь іншому році за останніх кілька літ.

У цьому звідомленні ми обмежуємося лише до великих відділів і околиць, які приєднали ВЕЛИКЕ ЧИСЛО нових членів, та треба згадати, що й деякі інші відділи придбали значне число нових членів, а яких ми тут не вичисляємо.

Та деякі відділи У. Н. Союзу не лише що не придбали нових членів, але ще й стратили, й до тих саме відділів звертається головна контрольна комісія з зазивом, щоб у наступних місяцях цього року й вони причинилися до будови У. Н. Союзу приєднанням нових членів.

Кампанію за приєднування нових членів продовжено на дальші місяці, в яких нечинні відділи мають іще нагоду стати поруч з вичисленими вже відділами в ряді активних союзових відділів, щоб і їх імя в цьому році було на видному місці в союзовій статистиці.

Рівночасно звертаємося до українського громадянства в Америці з зазивом вступати в ідейні ряди У. Н. Союзу в тому переконанні, що кожний член української нації в Америці повинен причинитися до з р о с т у нашої найбільшої установи. Також повинен кожний причинитися до зросту наших американських гордощів, до зросту У. Н. Союзу не лише з мотивів ідейних, але задля власного добра, бо стверджуємо на підставі фактів і цифр, що У. Н. Союз дає своїм членам більше і забезпечує їх дешевше, ніж яка інша асекураційна установа!

ГОЛОВНА КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ У. Н. СОЮЗУ:
Д. Капітула, д-р А. Кібзей, О. Малицький, інж. Степан Куропась, Роман Смук.

НОВИЙ ПЕРЕЛЕТ ПОНАД ОКЕАН.

Англійський літак „Меркюрі" перелетів з Ірляндії до Америки, себто перелетів Атлянтійський океан у західньому напрямі, що вважається загально багато труднішим від перелету з заходу на схід. Цим разом перелет мав іще й ту новину, що літак, котрий потім полетів у дорогу понад океан, спершу їхав верхом на іншому літаку й опустився з того літака серед дороги. Пільотом „Меркюрія" був капітан Доналд Бенет.

ЦЕГЛОЮ В ГОЛОВУ ПІДЧАС МЯЧЕВИХ ЗМАГАНЬ.

Підчас мячевих змагань на грищі „Чарних" у Львові один з глядачів ударив Я. Ентенберґа цеглою в голову. Раненого перевезло поготівля до лічниці.

ГОРЯТЬ ЛІСИ.

На західнім побережжі Сахаліну почали горіти велитенські ліси. Пожежа поширюється дуже швидко. Всі зусилля японських військ загасити пожежу виявилися безуспішними.

НІМЕЦЬКІ САБОТАЖИСТИ.

Польська преса повідомляє: Щоб зруйнувати два польські млини в Познанщині, три німці зірвали гать на Нотеці, чим спричинили частинне затоплення трьох сіл.

НЕВДОВОЛЕНІ З ЛЬОЯЛЬНОСТИ ПРАВОСЛАВНОГО МИТРОПОЛИТА ДІОНІСІЯ

ВАРШАВА. — Загарбування польською владою православного церковного добра на Холмщині, Підляшші і Волині прибрало величезні розміри. Протести нічого не помагають. Українське селянство, як пише „Діло" (ч. 148), домагалося від православного митрополита Діонісія, щоб на знак протесту проти польського насильства проголосити в цілій православній церкві три дні загального посту і молитви за покривджених. Але митрополит збуває це бажання мовчанкою. Ні не подає його до відома польського уряду. Як також не дозволяє, щоб у меморіялах і протестах до уряду вживати терміну „український", а каже заступати його „руснським". Ота льояльність дуже обурює українські маси.

ВИСЕЛЮЮТЬ БІЛОРУСЬКИХ ЧЕНЦІВ.

ВИЛЬНО. — Польська адміністраційна влада виселила з монастиря оо. маріянів в Друї всіх ченців-білорусинів. Мовляв: Друя лежить у прикордонній смузі. Також загрожено суперіорові дому студій оо. маріянів, о. Германовичеві, що його виселять з Вильна. Минулого року виселили його з Друї до Вильна. Польські ґазети закидують оо. маріянам, що вони викликують у місцевого населення свідомість „білоруського походження" і „білоруської національної окремішности" і ворожо настроюють білорусинів проти Польщі. Далі пишуть, що оо. маріяни оснували ювенат, де виховують бідних сільських хлопців на свідомих білорусинів і відсепаровують їх від поляків та вчать їх, що „білоський діялект є мовою існуючого народу". Оте все, пишуть польські ґазети, є „політикою, і то тимбільше шкідливою, що оо. маріяни зачали поширювати білоруську пресу і проповідувати по білоруськи.

КНИЖКА-АЛЬБОМ ПРО ҐЕН. М. ТАРНАВСЬКОГО.

ЛЬВІВ. — Заходами Ділового Комітету влаштування похорону ґен. М. Тарнавського появиться небавом книжка-альбом про останні хвилини ґенерала. У ній буде зібране все, що відноситься до кінця життя ґенерала, та світлини з його життя. Незалежно від того окрема редакційна колеґія приготовляє пропамятну книгу про цілість життя пок. ґенерала.

ВПАВ ЖЕРТВОЮ ХРУНІВ.

СТРИЙ. — Вночі 17 червня важко засипали револьверовими кулями Семена Масного, урядовця філії „Просвіти". Пишуть, що цього доконали члени нової хрунівської партії, яку заложено при помочі поляків. Це „Українська Аграрна Партія", яка пробувала розпочати свою діяльність при помочі віча в Стрию, яке то віче згаданий Масний розбив. Можливо, що замах виконали таки самі поляки, бо Масний попсував їм їхні пляни затягати українців до хрунівської „аграрної партії".

В „ПАРШИВІЙ ПОЛЬЩІ", ЧИ ДЕІНДЕ?

БЕРЕЖАНИ. — Окружний суд засудив Теодора Кривуна на 10 місяців арешту, а Андрія Ладигу на приміщення в домі поправи за те, що 16. травня у Воскресінцях, повіт Рогатин, вивісили жовто-блакитний прапор на шкільному будинку та написали відозву до громадян, накликаючи їх до єдности і згоди, в якій помістили слова „Мені однаково, чи буду я жити в паршивій Польщі, чи ні, та не однаково . . ." — („Новий Час" ч. 148).

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

БЕРЕЖАНИ. — Окружний суд засудив за приналежність до О.У.Н. Петра Панькова на 10 літ тюрми, Петра Шачка на 8 літ, а Атанаса Шачка на 6 літ. Підсудних судили за те, що вони, як члени О.У.Н., видали присуд смерти на гайового фундації Потоцьких, Онищука, а виконання цього присуду доручили невідомій, чужій особі, що дійсно Онищука вбила. Це обвинувачення спиралося на зізнаннях польських аґентів. Крім того обвинувачувано Петра Шачка у тому, що в нього знайдено реферат п. з. „Що таке українська національна революція". Розправа тревала два дні. Обвинуваченних звільнено від обвинувачення в намові і помочі до вбивства Онищука. Та проте видано гострий присуд за приналежність до О.У.Н.

БІЧНИМИ ВУЛИЦЯМИ . . .

РАВА РУСЬКА. — Як кожного року, так і цього святковано торжественно память Поляглих Борців за Україну. Організує це свято тепер духовенство підчас Зелених Свят, бо інакше на таке свято не булоб дозволу. На свято зійшлися тисячі громадян і багато священства. Та процесійний похід на могили, де спочивають найкращі сини Українського Народу, мусів іти бічними вулицями, бо польська влада не дозволила на похід головними вулицями міста.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МАНІФЕСТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТИ

Стан православної церкви під Польщею, що його розкрила дебата в польськім соймі у Варшаві, заслугує вповні на ту широку увагу, яку їй присвятили українські посли й преса.

Зібрані українськими послами факти показують, що польський уряд уживає своєї сили на те, щоб насильно забирати православні церкви й маєтки від українського населення Галичини, Волині, Холмщини й Підляшшя та передавати їх польській католицькій церкві. Коли це не можливе, то уряд часто не допускає до будови нових православних церков, очевидно з метою позбавити населення релігійної потіхи в привичній для них церкві та заставити його шукати цеї потіхи в новій, себто католицькій церкві.

Політика польського уряду, як вказує посол Волков, православний священик з Волині, має вже свою давню традицію, бо сягає 17. століття. Одначе, нема сумніву теж, що по суті це насильне позбавлювання православних українців церков має нині інший характер, ніж воно мало в історичній Польщі: тоді воно мало передовсім на цілі перемінити православних на католиків; у новочасній Польщі першою ціллю є національне перекабачення українців на поляків. Тоді переміна віри була першою ціллю, нині лише засобом до досягнення іншої цілі.

Ця ріжниця очевидно не зміняє душевної муки покривджених. Можливо, що вона її ще й збільшає. Можливо, що вони мучаться подвійно, коли знають, що цим насильством Польща пробує зробити з їх дітей не лише католиків, але й поляків, не лише ворогів батьківської віри, але й ворогів батьківської національности. Через те й поступовання польського уряду заслугує собі на ввесь цей осуд, з яким воно стрінулося з уст українських послів. Якби в польськім соймі ще лишилася була крихітка почуття справедливости, то й у ньому були би знайшлися теж люди, що запротестували би проти цього насильства людської совісти. Коли в польських послів не лишилося навіть крихти цього почуття, то першу й найсильнішу втрату за це понесе не хто інший, як власне польська держава, бо ніщо так не розкладає держави, як брак цього почуття.

Факт, що в обороні української православної церкви виступили українські посли, що признають себе членами української католицької церкви, має немале значіння для вироблення й поглиблення української національної свідомости серед українського православного населення під польською окупацією. Це навчить драматично православних українців, що вони можуть ріжнитися вірою від українських католиків, але в національних справах вони одна цілість: українці.

„ПРОСВІТА"-МАТИ НАС КЛИЧЕ

(В 70-літній ювилей матірньої „Просвіти").

Стійте, брати і сестри! Стійте, українці, що Вас доля заставила жити в далекій чужині. Чи чуєте? Через ріки й гори, через широке море, безмежні океани гомонить до вас гомін рідний. Серед буйного і метушливого життя на землі Вашинґтона і на широких ланах Канади, і серед прерій Бразилії й Арґентини чуємо виразно той голос землі далекої, але дуже близької, бо рідної. Серед кличів сумних-невеселих виріжняється клич могутній і бадьорий: Слава! Слава!...

Комуж то й звідки такі оклики величні? Це кличуть наші рідні брати в далекім ріднім краю, в нашім княжім Львові, і в Перемишлі, і в Тернополі, і в Станиславові, і в Коломиї, і по всіх містах та селах землі нашої ввесь народ український кличе на славу „Просвіті", Матері нашій, у її 70-ліття. Цеж бо 70 років минає, як наша „Просвіта" у Львові до великої праці стала, темний і прибитий народ пробудила, освітила, навчила, як з усяким лихом боротись, і на ясний шлях до сонця вивела! Цеж бо вона, „Просвіта", понесла світло освіти і свідомости по всіх селах і містах наших, про всі потреби народу подбала і всім іншим народнім товариствам дорогу до праці вказала, з несвідомої маси свідому націю зробила! За сім десятків років „Просвіта" чудо з народом учинила, і далі веде його і далі освічує, освідомляє, національно виховує, орґанізує і всім установам свідомих людей постачає.

То за те велике і спасенне діло, за те, що „Просвіта" народові духово і матеріяльно загинути не дала, ввесь народ славить її і величає і в Ювилейному Році свою вірність і сердечну відданість проявляє! Кожний свідомий українець, молодий і старий, чоловік і жінка, хлопець і дівчина, всі, всі під „Просвіти" прапор стають, під величній, ясний, всі себе лицарями „Просвіти" почувають і під проводом її у бій з пітьмою і з нуждою вирушають, на добро своє і всього народу українського.

В неділю Самарянки, 22. травня 1938 року, святили прапор „Просвіти" в храмі св. Юра у Львові.

Гордо замаяв новопосвячений прапор на горі св. Юра, в руках заприсяженого хорунжого. І вклонився прапор на схід і на захід, на північ і на південь, даючи тим знати, що він усі вітки українського народу і всіх українців загалом у Ріднім Краю і на чужині духово обєднує і на один шлях веде і до одної мети кличе, до одного добра і щастя! А коли клонився на захід, то і Вам клонився, земляки рідні на землі американській! І Вам пригадав, хто Ви, і дав знати, що й Вас пригортає під свої крила і в ряди своїх лицарів кличе!

Правда! Не відбулося те посвячення прапору „Просвіти" так величаво, як того собі „Просвіта" і ввесь народ український бажали і як той прапор заслугував. Мали прибути до Львова сотні тисяч свідомих українців з краю і зза кордонів і з Америки далекої, мали втішатися видом прапору нового і найкращого з прапорів очі стотисячних мас народу. Мали повести його в триюмфі вулицями Львова. Не так сталося. Тільки скромна львівська громада, кілька тисяч українців були на цім великім святі.

Але — як казав проповідник — хоч ті сотні тисяч, не з їх вини і не з вини „Просвіти", не могли бути приявні тілом, то зате міліони, ввесь народ український був при тому приявний духом і серцем. І в душі своїй усі прирекли собі вірно стояти при прапорі тому ясному, і при тій „Просвіті"-Матері, і вірно сповнити її заповіти — собі на добро, всьому народові на добро і щастя. І вірно прирекли собі сповнити всі ювилейні обовязки супроти „Просвіти", знаючи, що сповняють це для свого власного добра, на славу, честь і щастя українського народу.

Ми певні, дорогі брати, що і Ви, там за океаном, полинули в той час духом і серцем до Рідного Краю і прилягли душею до того прапору рідного. І Ви рішилися сповнити обовязки свідомих громадян супроти прапору того і „Просвіти"-Матери нашої і Краю Рідного свого. Бо чей і Ви розумієте, чим є „Просвіта" для народу нашого і для Вас на чужині! Бо і Ви знаєте, що духово опікується вона всіми своїми дітьми: і тими в краю, і тими за морями.

Чи не правда це, що коли на чужині зібрався гурток українців, то зараз подумав передовсім про заснування своєї „Просвіти", або подібного товариства на її зразок, де міг би знайти і розвагу і щиру пораду і поуку в потребі? Чи не правда, що всі ті Ваші великі й корисні товариства й орґанізації, що Ви створили за морем, це діти „Просвіти", бож від „Просвіти" навчилися Ви орґанізуватися політично, економічно, культурно і добродійно, освічуватися, вчитися, жити людським життям? А скільки Вас і безпосередньо зза моря зверталися по пораду й поуку до своєї „Просвіт" як до матери? Чи не згадуєте Ви там серед хмародерів Ню Йорку і Шикаґа, на фармах Канади і на степах Бразилії й Арґентини про свою читальню в селі чи в містечку і про „Просвіту" рідну у Львові? І чи не тужите за нею? І чи ті товариства Ваші, засновні на її подобу, не втишують Вашої туги і не дають Вам частинки Рідного Краю і життя на чужині?

Так, дорогі брати! Ви далеко простором, але близько і тісно звязані з рідним народом і краєм і селом і містом — завдяки „Просвіті". То вона, „Просвіта", не дає Вам забути про рідне і каже Вам виховувати дітей на щирих українців. То „Просвіта" підтримує Вас духово і морально. То завдяки їй Ви серед моря чужого народу і чужої віри стоїте вірно при нації своїй і вірі своїй, Церкві своїй святій! То завдяки „Просвіті", завдяки її культурному вихованню, Ви маєте добру славу серед чужинців і добру славу ширите між ними про нарід свій і про Україну!

То віримо, що і Ви вчините все, що у Вашій силі, щоб ту „Просвіту" в її Ювилейному Році належно звеличати, підтримати її морально і матеріяльно, щоб вона і надалі могла для добра народу працювати, його здобутки множити і кріпити та на велику пору приготовляти. Бо ще і далі праця „Просвіти" потрібна і конечна, бо ще й нині багато у нас несвідомих і бідних і визискуваних; ще багато праці треба, щоб народ дійшов до найвищого добра, яке мають інші народи.

Щож учинити, які обовязки сповнити? Перша річ, Дорогі Земляки, „Просвіті" достойний поклін віддати, її вшанувати, бо так і самі себе перед світом ушануємо. Бо ввесь культурний світ своїх заслужених людей, а тимбільше заслужені установи, вшановує. Отже всі Ви подбайте, щоб у Вашій місцевості, у Вашій окрузі відбулися ювилейні святкування в честь „Просвіти": здвиги, академії, концерти, вистави, походи. В кожній місцевині, де тільки живе хочби найменший гурток українців, треба по мірі своїх сил уладити Свято „Просвіти". Для владження Свята повинен у кожнім більшім місті-осередку заснуватися окружний Ювилейний Комітет, а в кожній місцевині місцевий Ювилейний Комітет.

Друга річ — вислати щедру жертву на нитку до прапору „Просвіти". На нитку звичайну, срібну, або золоту. Чим щедріша жертва, тим краща нитка, тим більша Ваша поміч у праці „Просвіти". Кожний жертводавець на нитку дістає з „Просвіти" прегарну грамоту. Даток на нитку в прапорі „Просвіти" — то один з основних обовязків супроти „Просвіти" в її Ювилейному Році.

Третій обовязок, що його конче треба сповнити, то вступити в члени матерньої „Просвіти" ще в цім році. Стати лицарем „Просвіти" це обовязок кожного, хто почуває себе свідомим українцем, бо масове членство — це найкраща моральна і матеріяльна основа „Просвіти" в її дальшій праці.

Четвертий обовяок — купити собі ювилейну відзнаку „Просвіти". Відзнака срібна, золота, або звичайна, а кожна дуже красна і дуже дешева. Всі українці, від найменшого до найбільшого, повинні прикрасити свої груди ясним сонцем „Просвіти", що сяє на ювилейній відзнаці.

А крім того всі всідомі люди й установи повинні придбати собі три великі прегарні образи „Просвіти", що з них один зображує прапор „Просвіти", другий всенародність „Просвіти", а третій масове членство-лицарство „Просвіти". Відзнака й ті образи „Просвіти", як і грамота за жертву на нитку і членська грамота будуть кожному найкращою мистецькою і тревалою памяткою з Ювилейного Року „Просвіти", а також назверхнім доказом національної свідомости. Всі обовязки повинен сповнити кожний сам від себе, а ще краще буде, коли і приєднуванням членів, збиранням жертв на нитку і продажем відзнак та образів займуться зорґанізовані Ювилейні Комітети в порозумінні з „Просвітою" у Львові.

Нехай же попливуть з далекого краю через океан синій вияви вірности Вашої „Просвіті"-Матері і докази свідомости Вашої! Нехай пливуть дописи радісні про святкування великі і жертви щедрі на нитки в прапорі „Просвіти" і заяви членства-лицарства Вашого під прапором „Просвіти". Нехай з радістю „Просвіта"-Мати дізнається, що й ті міліони дітей України, які живуть за океаном, високо прапор її хотять піднести і гідно й витревало нестимуть його аж до перемоги. Нехай світ увесь культурний побачить, що ми, всі діти України, по всім світі, де тільки живемо, не тільки на словах, але й серцем і ділом — всі одно велике тіло, один великий дух, якого і врата адові не переможуть. Покажім під прапором „Просвіти" єдність свого духа, то створимо і силу велику і швидше дійдемо до вимріяного щастя Нації Української!

ДОПИСКА: — Вказівки до уладу Ювилейних Свят і готові їх програми знайдете в журналі „Просвіта" за 1937 і 1938 рр. Їх можна набути в „Просвіті" у Львові, всі потрібні числа вишлють Вам за 1 доляра. Жертви на нитку в прапорі довільні, але найменше на звичайну нитку хоч пів доляра, на срібну хоч 1 доляр, а на золоту хоч 2 доляри. Членська вкладка до „Просвіти" усього пів доляра річно. Ювилейні відзнаки „Просвіти": звичайна 15 ц., срібна 25 ц., золота 50 ц. Ювилейні образи „Просвіти" по 2 доляри, а за 3 образи разом 5 дол. з пересилкою на місце. Усе те можуть замовляти Ювилейні Комітети або поодинокі люди на адресу: Т-во „Просвіта", Львів, Ринок 10, а готівку рівночасно висилати на адресу Земельний Банк Гіпотечний, Львів, вул. Словацкого 14 (з допискою: „для Просвіти").

ЧИ ВИГРАЛАБ?

Величезні воєнні приготування Німеччини ставлять це питання перед людством: чи має Німеччина шанси відплати державам переможницям за поразку 1918 року? Ставимо на перше місце Німеччину, бо Італія, її союзниця, ледви чи дуже охоча підпирати Гітлера у всій його закордонній політиці. Італія має багато клопоту з Етіопією. Крім того Мусоліні добре розуміє, що перевага Німеччини в Европі вийшлаб нарешті на шкоду її самій Італії. Про Японію, як учасницю війни на боці Німеччини, трудно сказати щось певне. Японці залізли глибоко в жовту та червону китайську землю і не знати, коли їм пощастить виплутатися з цієї невигідної ситуації. Тому покищо будемо говорити головно про Німеччину.

Кожна війна в нашій добі вимагає великих матеріяльних засобів. Залізо, вугілля, нафта, бавовна, ґума — це ті матеріяли, без яких воювати не можна. Французький часопис „Монд Лібр" (Вільний світ) подає такі числа продукції головних матеріялів в поодиноких державах:

Залізо. З продукції світової Злучені Держави Америки дають 30 відсотків, Франція 21.5%, СССР — 16% (це головно Україна), Швеція — 11%, Велика Британія — 10.5%, Німеччина 4%, Італія —0.5%.

Вугілля. З світової продукції Злучені Держави дають 37%, Велика Британія — 23%, СССР (теж головно Україна) — 10%, Франція — 3.8%, Німеччина 12.5%, Японія 3.3%, Італія — 0.6%.

Нафта. На Злучені Держави Америки приходиться 62%, на СССР (Кавказ) — 11.5%; Німеччина й Італія своєї нафти не мають.

Ґума. Британська світова держава дає 92% всесвітнього виробу ґуми, решта припадає на голяндські та французькі кольонії.

Бавовна. З світової продукції бавовни Злучені Держави Америки, Китай та СССР постачають 88%.

Це дуже красномовні числа. Вони показують, що Німеччина, Італія та Японія стоять далеко позаду від інших великодержав щодо матеріялів, потрібних для війни. Ті запаси нафти, бензини, заліза, бавовни, які є в Німеччині та в Італії, можуть вистачити лише на короткий час.

Є ще й інші перешкоди для повного розвитку воєнної могутности Німеччини. Це насамперед молодість німецької армії. Теперішня німецька армія, утворена на основі загального набору, має всього три роки. Передтим у Німеччині було військо з найманців. Новому війську бракує старшин і підстаршин. Для вишколення нових кадр вищих, середніх і нижчих старшин треба часу. Треба часу також для вишколення резерв.

Немалою журбою для кожної держави є комунікація, в першій мірі залізниці. За світової війни 1914—1918 р. німецький ґенерал Фалькенгайн мистецьким способом умів в однім дні перекидати цілі армії з французького фронту на російський або на італійський. Про справність німецьких залізниць того часу свідчить факт, що німці могли перевозити за один день до 55 потягів з військом через ріку Рен. Теперішні залізниці Німечини в порівнянні з передвоєнним станом стоять позаду. Особливо це відноситься до матеріяльної частини. Цим пояснюється велике число нещасливих випадків на німецьких залізницях.

Серед німецьких стратеґів досить поширена була думка про „блискавичну війну", якаб захопила противника неприготованого і моглаб скінчитися дуже швидко рішучою перемогою. Великої ваги в такій війні надається літакам і моторизованим відділам. Для цього в Німеччині вибудовано велике число нових шляхів.

Та останні події в Еспанії і в Китаї показали, що в плянах блискавичної війни все доводиться числитися з несподіванками, які перевертають догори ногами всі найпевніші розрахунки. Особливо похід німецького війська на Австрію був, як доносять анґлійські ґазети, великим розчаруванням для прихильників пляну блискавичної війни. Хоч з боку Австрії не було спротиву наступові німецького війська, то німецька армія вела свої операції неначе в справжній війні. Це була „ґенеральна проба" для поважного конфлікту. Виявилося, що проба пройшла дуже невдало. Команданти німецького війська побачили, що їхня воєнна машина не виконає поставлених задач. Замісць точної праці, як у механізмі годинника, настав нипорядок. Навіть для такої малої операції, проти уявленого противника, німецькій армії не вистачало достатнього **вишколення.** Ця невдача на маневрах в Австрії охолодила деякі гарячі голови, що вірили в теорію блискавичної війни. Спроба Німечини поставити світ перед доконаним фактом на границях Чехословаччини 21. травня 1938 року була зовсім слабенька. Німецький уряд на це дивився, як на експеримент, із якого не хотів робити поважного конфлікту. Вистачило інтервенції анґлійського посла в Берліні, і вже німецька преса почала писати, що, мовляв, мала Чехословаччина загрожує Німеччині... Це був знак, що Німеччина до війни не почуває себе готовою. Ні матеріяльно, ні орґанізаційно. Це виходить із наведених тут чисел і фактів.

Д. В.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

34)

Господарі і господині розмістилися по лавках, тихо розмовляючи, бо по салі сновигалися до десятка озброєних червоноармійців для „порядку", цебто, щоб схопити невдоволених селян на випадок, колиб вони ремствували. Начальство ще не прибуло, тож селяни радилися, кого мають вибирати. Але кандидати відмовлялися від небезпечних посад.

— Де нам на такі становища? — казали. — Якийсь „грімком"... Маємо старосту, чоловіка вже досвідного, нехай і надалі зістається в отому „грімкомі". А собі до помочи нехай набере кандидатів на раду, а сход лише затвердить.

Староста відпекувався.

— Бога бійтеся, люди! Де мені зіставатися на новому становищі. Мусимо вибирати з незаможних. Чи ви хочете, щоб влада нас усіх за контрреволюцію до цюпи загнала? У нас є немало письменних людей, нехай послужать. А коли чого не знатимуть, то і я поможу.

— То зайва балаканина. Кого іншого маємо вибирати?

— Питання ще, чи нам дадуть вільно вибирати? — питавсь у старости Гриць.

— Повинніб. На щож тоді сход? Як вибори, то вибори — була відповідь. Автім... Намічуватимем кандидатів, уже коли сход відкриють. Тоді просто називатимем імена, та й усе.

Червоноармійці скоса поглядали на селян, але розмовам не перешкоджали — може тому, що не розуміли мови, а може й через те, що самі почували себе непевно: їх було десяток, а селян зібралось кілька соток.

Через якийсь час надійшло і начальство. Комісар напереді, за ним Бреґман, а ззаду плівся все ще пяний Семен. У дверях комісар пристановився, обвів очима всіх присутніх і всміхнувся лукаво, пізнавши кількох селян, що роззброювали московський відділ попереднього року. Не привитавшись навіть із зібраними, повільно вийшов на сцену; його оба прибічники за ним. Серед зібраних пролетів шепіт невдоволення:

— А Сруль чого лізе на сцену? Він же не був у Просвіті, відколи її засновано. Вже також у владу преться?

— А певно... Жидівське право... Та... тихо... Почують...

Комісар пошептав із прибічниками і вийшов наперед. З виглядом переможця оглянув знов присутніх, заложив руки в кишені галіфе і, наче граючися словами, заговорив по московськи:

— Громадяни! Ще кілька днів тому у вас була буржуазно-капіталістична влада Української Народньої Республики. По селах бушували відділи гайдамаків, петлюрівських військ, що старалися завести вас, робітників і селян, у ярмо світових капіталістів і поміщиків. Але тепер у вас радянська влада, влада бідноти, пролетаріяту. Кровю і життям славних червоноармійців, ваших братів, звільнено ваші тихі села від банд петлюрівців і тепер доводиться вам установити свою, революіцйну, робітничо-селянську владу: ревком. Знаю, що багатьом із вас не хотілосяб нічого і чути про радянську владу, але попереджую, що для своїх ворогів радянська влада знайде місце, здушить кожний прояв контрреволюції чи непослуху. Щоб у ревком не дістався контрреволюційний куркульський, чи петлюрівський елемент, вибори переведеться під моїм безпосереднім наглядом. Вибирати треба стійких і свідомих революціонерів-комунарів, щиро відданих владі пролетаріяту. Грабіжникам-куркулям нема місця у радянських установах. Поки приступимо до виборів, подякуємо нашим славним вождам революції, товаришам Ленінові і Троцькому.

(Дальше буде).

З ДНЯ

КОМАХИ ПРОТИ КОМАХ.

Недавно принесли нюйорські ґазети вістку, що в самій середині Ню Йорку, появилися хмари японських хрущиків, які понищили цвіти. Влада звернулося до професорів, котрі досліджують життя комах, по пораду. А ті вирішили, що ті хрущики можна побороти в той спосіб, щоб виплекати спеціяльний рід інших комах, подібних до ос. Ті другі комахи люблять поїдати перших. Гось так вони будуть себе взаємно пожирати, а людям від того буде лекше.

Треба додати, що це не перший раз учені радять у той спосіб „вдержувати природню рівновагу". Вони нераз пускають лисів проти кроликів, вовків проти кангурів, яструбів та орлів проти мишей і заяців, і т. п.

ЛЮДИ ПРОТИ ЛЮДЕЙ.

А проворні політики роблять те саме з людьми. Англійська політика саме опирається на такій засаді, яку вона називає „рівноважою потуг". Коли якась нація занадто пороста́є в силу і загрожує Англії, остання старається зорганізувати біля себе інші нації і насторожити їх проти тої сильної. Обвішавши сильну в той спосіб тягаром, вона робить її тяжкою до нападу. Через те її самій стає лекше.

Теперішній англійський премієр Чемберлейн, якого деякі кола обвинувачують, що він кумається з диктаторами, раз сказав, що „один диктатор небезпечніший від двох". Тим він хотів пояснити, що коли є два диктатори, то їх можна пустити одного проти другого, так як учені пускають хрущиків проти ос. А коли лиш один диктатор, то хоч бери і самий з ним змагайся...

„ПУСЦІЦЬ РУСІНА НА РУСІНА".

Треба сказати, що не лиш англійські політики такі проворні. І поляки мають хитрих політиків. І в них є стара, випробувана засада: „пусціць русіна на русіна". „Русіні" будуть битися між собою, чубитися так, що аж язики повисолоплюють, а поляки будуть панувати. Деколи будуть навіть „русінуф" годити, коли вони, вимучені й обкроваблені від власної борні, звернуться до поляків по поміч. Хібаж не вигідно? Нащо зводиди боротьбу з цілою нацією, коли можна її гарненько розколоти на дві чи більше частин, дати кожній частині ніж у руки і — биїтеся!

ТАКЕ В НАС ЧАСТО ДІЄТЬСЯ.

На жаль, вороги дуже часто нас підступом провадять на таку боротьбу. Нє треба шукати таких прикладів далеко, а можна їх подибати таки зараз під носом. І на американському ґрунті можна подибати такі організації й таких „провідників", які горять якоюсь дурноватою, сліпою ненавистю до інших українських інституцій чи організацій, і то таких, які мають нераз дуже подібну, а навіть тотожну ідеольогію, що й вони самі. Ось замісць шукати порозуміння з ними і разом працювати для спільної ідеї, ті „провідники" з завзяттям дурноватого гоя старають ся шкодити тим іншим організаціям, забуваючи часто про ті чужі й ворожі сили, які справді є загрозою для існування їх руху.

ІДЕОЛЬОГІЧНА ВИКЛЮЧНІСТЬ.

Ідеольогічна виключність, безперечно, таки існує. В кожній нації бувають ріжні групи, ріжні напрямки, ріжні партії. Бо це вже така людська вдача. Навіть у кожній людині існують у її серці, та людина вони нераз сама в собі зводить завзяту боротьбу. Та це ще не значить, що з злости до тих противних гадок, які існують й серед них, людина піде й повіситься, чи скочить у воду. Ні, вона бореться зо своїми гадками, старається з них усіх витягнути найкраще і так, погодивши їх якось зо собою, старається далі жити на світі та радіти з життя.

ПОТРЕБА ЧИСТИХ І ВИРАЗНИХ ГАДОК.

Ідеольогічна виключність не тільки існує, але вона потрібна, і то виразна, чиста і „безкомпромісова". Партії чи рухи в лоні даної суспільности не повинні мішатися так, як мішається горох з капустою: одну ложку гороху, другу капусти, заколотив і готове. В політиці не можна і нездорово сказати, що я „буду трохи націоналістом, трохи соціялістом, а трохи большевиком", щоб у той спосіб осягнути єдність у народі.

Хто в той спосіб шукає єдности, той подібний до чоловіка, який бється з гадкою, чи їхати кудись на захід, чи на схід. Остаточно він рішився на „компроміс" і сказав собі, що поїде трохи на захід і трохи на схід. А хіба можна рівночасно їхати трохи тут, і трохи там?" Це абсурд. Таким абсурдом є теж бути в один час „трохи націоналістом, а трохи комуністом", чи ким іншим. Бо політичні напрямки, це власне політичні шляхи.

Чоловік повинен продумувати, куди краще поїхати: на захід, чи на схід; але остаточно він мусить рішитися виразно на один з тих шляхів. Тоді з того його вагання навіть користь вийде. Бо, поїхавши на захід, він не буде нарікати, що непродумано туди вибрався, й матиме ту сатисфакцію, що свою подорож передумав з усіх боків.

ЩО ІНШЕ ПОЛІТИЧНЕ ДУЖАННЯ, А ЩО ІНШЕ ДУРНА БОРОТЬБА.

В даній суспільности можуть відбуватися політичні ріжничкування і дужання, в яких одна партія, чи рух, старається перетягнути людей на свій бік. Але тих дужань не треба доводити до боротьби, в якій „русін" зо скаженим завзяттям буде душити іншого „русіна". Треба знати міру в тім дужанні і треба знати, де перестати й усі свої сили звернути проти ворога.

А то нераз так у нас буває, що в своїй скаженій боротьбі деякі наші політичні групи забувають за ненависть до справжніх ворогів, бо всю свою ненависть всадили в якусь іншу українську ґрупу. А далі, в тій своїй хамській ненависті вони стараються обчорнити якусь іншу українську ґрупу, хоч тим обчорнюванням вони вибілюють наших національних ворогів.

Не порадить.

Відомий публіцист Михайло Островерха, що перебуває тепер в Італії, вибрався одного дня на довшу прогульку і зблудив. Стоїть на роздоріжжі і не знає, куди йти. Правда, є при дорозі дороговказ, але вже вечоріє, таблиця високо й Островерха не може ніяк прочитати. Надіздить саме якийсь селянин.

— Не знаєте, — питає Островерха, — куди цей дороговказ показує?

— Не знаю, пане, — відповідає селянин, — бо я також неписьменний, так, як і ви.

ШКОЛА В УКРАЇНІ В ШЕВЧЕНКОВИХ ЧАСАХ

У часах, коли ще Україна мала українську владу, освіта в Україні в порівнянні із сусідніми державами стояла високо. Такі гетьмани як Виговський, Мазепа й інші дбали дуже про школи. Доказом того київська академія та, скажім по сьогоднішньому, середні школи при братствах. Вже в часах Хмельницького населення України пильно кинулося було до науки. Із описів чужинців, що подорожували по Україні, знаємо, що було багато шкіл навіть по селах. Один грек, що подорожував за Хмельницького по Україні, оповідає як щось незвичайне для нього, що в Україні навіть звичайні козачки моляться в церкві з молитовників.

Після знесення гетьманства й заведення кріпацтва українське шкільництво підупало. Російська влада вводила насильно в школах замісць тодішньої літературної української мови російську. Про сільські школи не було кому дбати. Закріпощений селянин не мав часу думати про науку, а інтереси поміщиків (дідичів) було, щоб селяни були темні та не могли думати про визволення з кріпацтва.

А всеж охочі до книжки люди були серед селян. Вони платили дякові за науку і вінчуче сільських дітей. Само собою, рівень такої школи не міг стояти високо.

В таких дяків учився і Тарас Шевченко.

Як скрізь по Україні, так і в Кирилівці учив дітей грамоти дяк.

Кирилівська церковна школа це була звичайна хата біля церкви на майдані. Була вона обідрана, небілена, шиби в вікнах повибивані. Була трохи тільки більша від сусідських хат. Жили там два дяки і кожний мав своїх школярів.

Як виглядала така школа в середині? Ось через усю хату стояв довгий стіл. За цим столом училися школярі. Кому не ставало місця, той сідав собі просто на долівці. Кожний школяр мав принести вишневих прутів і ждати, поки вчитель не вибе його цимжи різками. Биті були всі, хіба вчитель утомився, заки до всіх дійшла черга, й ішов спочивати.

Науку почивали звичайно від вивчення азбуки. Коли вивчили азбуку, вчилися складати слова. Важка це була наука й дуже мучила дітей.

„Поскладавши було „тму тля", каже Шевченко, вийду я зо школи на вулицю, гляну на яр, а там мої щасливі ровесники граються собі на соломі біля клуні та й не знають, що є на світі дяк і школа. Дивлюся я було на них тай думаю: Чому я такий безталанний, навіщо мене сердешного мордують над букварем отсим клятим? Махну рукою та й гайда через цвинтар у яр до отсих щасливих ровесників у теплу солому й тільки що почну барахтатися, аж ось ідуть два „псалтирники", беруть мене під плечі, ведуть у школу. А в школі... самі знаєте, що чинять школярам за утікання. Більш за все не подобалося мені те, що було що прийде субота, так він (дяк) собі звичаєм і пічне нас годувати березовою кашею (різками). Та й щоб дарма така каша була в нас звичайна річ. — лихо в тому, що було бє і наказує, щоб ти сам лежав, не кричав, а „не борзявся", виразно вимовляв: „Помяни день суботній".

„День суботній" це цілі „субітки", що про них згадує Котляревський у своїй „Енеїді":

„Еней від них не одступався, тройчатково всіх приганяв; І хто хоч трохи лінувався, тому субітки і давав!"

Важка мусіла бути така наука, а ще як трапився такий пяница як дяк Бугорський, що — як каже Шевченко — був пяница паче всіх пяниць у світі". Не диво, що Тарас утікав із такої школи.

До двох літ вивчував учеником у такій школі псалтир. Коли скінчив псалтир, ставив „кашу" братії, а в цій каші на споді були мідяні гроші, які забирав дяк. Дальша наука відбувалася теж на церковних книгах. Кращих учеників уживали дяки до помочі і в школі, як „консулів", і поза школою до читання псалтирі при померлих. Таким консулем-помічником дяка був і Шевченко. За читання псалтирі давали книш і копу грошей. Гроші брав дяк, а ученикові відступав, ось як Тарасові, пятака „на бублики".

Ось такі то були школи по селах в Україні в часах, коли вчився Шевченко. Такі школи були в Росії ще довго потім, аж до скасування кріпацтва, а так звані „церковні школи" то й геть пізніше мало чим ріжнилися від них.

І мусимо високо цінити тих наших селян, що всеж таки посилали туди своїх дітей на науку. А треба знати, що селянин тоді, крім того, що міг прочитати церковні книги, не мав майже ніякої користи з науки. До вищих шкіл йому, як кріпакові, був доступ замкнений. Тільки жадоба знання, тільки бажання, щоб діти його не були темні, веліли йому посилати дітей до школи, якаб вона там не була.

Правда, зате земські школи стояли в Росії перед світовою війною дуже високо. Тільки одну хибу мали: що вчили в них чужою, російською мовою. Нема гіршого педагогічного засобу, як учити дитину чужою мовою. Тому кожний нарід, що хоче жити, дорожить своєю рідною школою.

БУДЕ РІШАТИ ГОДИНИ ПРАЦІ Й ЗАРОБІТНУ ЗАПЛАТУ.

Президент Рузвелт установив Елмера Ф. Андруса адміністратором закону про години праці й заробітну заплату. Він родився в Ню Йорку, має 48 літ життя й звісний з будування залізниць на Кубі й фабрик у Ню Йорку.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БОСТОН, МАСС.

Свято націоналістів.

В нашій батьківщині, Україні, кується доля нашої будучої української держави. Ми тут, на еміґрації, не смімо сидіти нечинно й не робити нічого в справі визволення нам любої України. Багато маленьких народів визволилися з ярма і нині мають свої держави. Тільки ми, нещасні, коротаємо своє життя на чужині.

Ми, свідомі націоналісти, розуміємо наші завдання і стараємось освідомити наше громадянство, що раю нам ніхто не дасть, що за все ми мусимо самі боротись. Одною з форм нашої пропаганди серед наших людей є теж націоналістичні дні, які влаштовується на лоні природи, щоб люди могли собі відпочити, а рівночасно, щоби почули дещо добре про Рідний Край та його боротьбу.

Такий націоналістичний день влаштовують тепер спільними силами відділи ОДВУ, МУН і інші місцеві національні організації в Бостоні. Він відбудеться в Пібоди, Масс., 1. серпня ц. р. Всі місцеві товариства просимо здержатись в той день від інших імпрез і прийти громадно на той національний день. Програма буде багата: будуть співи, виступи танців, а також місцеві і позамісцеві бесідники. Вразі дощу забава відбудеться в Український Салі при вул. Лемон і Бридж, у Сейлем, Масс.

За Оружну Управу ОДВУ:
Н. Давискиба.

—о—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Потреба спортової площі.

Наша громада болючо відчуває брак своєї власної спортової площі. Підчас нарад представників передових організацій кожний відчував глибокий жаль, що ідея придбання відповідної площі виринула так пізно. Донедавна молодь, що перейнялась новими ідеями спорту, новим спортовим рухом, мусіла зносити тяжкі докори і кпини з боку засідлого старшого громадянства. Нині вже кожний розуміє вагу фізичного виховання молоді для одиниці і для нації.

На саме чоло своєї програми спорт ставить вимогу перевиховання нації через скріплювання мязів тіла при рівночаснім сталенні духа та характерів одиниць в один народній моноліт. Спорт учить безоглядного послуху і дисципліни, при пошануванні гідности й вартости одиниці, та змушує до гармонійних, колективних виступів для осягнення спільної мети. Спорт вщіплює відвагу, вчить незломности в поведінці і родить постійне бажання змагу та перемоги.

В 1918 році українські Соколи і Січі стали стрижнем Українського Січового Стрілецтва, як завязку української збройної сили, а її відомі і невідомі члени здійснювали сокільські й січові ідеали на полі слави. Нині кожний відчуває нагальну вимогу хвилини зосередити енергію, неуступчивість і відвагу нашої молоді в одно вогнище, щоб не розпорошувати нашої волі і сили.

Своя площа в гарному, вигідному положенні служилаб також як літнє притулковище для дітей і літні забави для старших.

В повнім розумінні цих справ вибрано тимчасовий комітет, який негайно має приспішити реалізацію ідеї закупна відповідної площі. До комітету ввійшли: д-р Володимир Галан, голова; Михайло Рибак, секретар; Степан Слободян, представник відділів У. Н. С.; Дмитро Гайовий, Укр. Роб. Союзу; Іван Борисевич, Провидіння; Йосиф Михалюк, Народної Помочі; д-р Павло Дубас, Іван Пеленський і Михайло Головатий.

Комітет представить пляни на зібранні всіх братств і товариств, одначе до здійснення намірів потрібна свідома своєї цілі, сильна духом і тілом, одностайна і здисциплінована лава всього громадянства.

Д-р Павло Дубас.

ПО СМЕРТІ НІС СВОЮ ГОЛОВУ ТРИ КІЛЬОМЕТРИ

У Косовській Митровиці, в південній Сербії, є гріб магомеданського святого Джульбаби. Цьому святому, а радше його тлінним останкам приписує нарід велику силу — виконування чудес.

Вже його смерть дає основу для того, щоб його вважати святим, який творить чудеса. Джульбаба згинув 1389. року у битві на Косовому Поли з руки оспіваного у сербських піснях лицаря Богдана, який йому відрубав голову мечем. Джульбаба, вірний визнавець Могамеда, не хотів допустити до того, щоб його кров змішалася з кровю невірних, схопив свою спадаючу голову та біжучи ніс її три кільометри (милі), щоб зложити на місці, де тепер є його гріб. Підчас того бігу уста відрубаної голови вимовляли слова Корану та перестороги, які залишив собі його товариші з поля бою, а які тепер виписані на гробниці: „Тут спочиває Джульбаба, слуга Пророка, що помер із волі Аллага. Мій гріб, це перестора, що Балкан для балканських народів, а Европа для европейців. Кожний визнавець Аллага буде користати з моєї сили доконування чудес".

Як впевняють магомедани, Джульбаба додержує своїх приречень і обдаровує вірних магомедан ласками. А саме побіч гробниці є джерело з цілющою водою, тому до гробниці приходить багато паломників.

У повищу історію можна повірити, хоч не хочеться вірити, щоб згаданий Джульбаба біг аж три кільометри. Бо траплялося підчас великої французької революції, коли то масово відрубували засудженим голову на ґільотині, що уста голови, яка впала на поміст, відмовляли ще кілька слів молитви. Або й таке порівняння — хоч тут вже не зовсім влучне. — На селі селяни ріжуть курку чи когута так, що на пеньку відрубують голову сокирою і така курка без голови вганяє ще по подвірю.

ЗЕМЛЯ НА ПАРЦЕЛЯЦІЮ

На основі закону з 1925 року про виконання парцеляційної реформи в Польщі підпало досі парцеляційному обовязкові **1,383 тисячі гектарів приватних ґрунтів і 405 тисяч державних ґрунтів** і державного Рільничого Банку.

Досі не накладали обовязку парцеляції на підлягаючі також законові з 1935 року ґрунти, що належать до католицької церкви греко-католицького і римо-католицького обряду, та ґрунти, що належать до фундацій і наукових інституцій. Засіб землі, призначеної на перебудову земельного устрою, що обіймає всі ґрунти, є такий: державні ґрунти 45.4 тисячі гектарів, приватні 614.3 тисячі гектарів, римо-католицької церкви 107.8 тисячі гектарів, **греко-католицької церкви 45.8 тисячі гектарів**, фундацій і наукових інституцій 91.6 тисячі гектарів. Треба зазначити що засіб державної землі вже майже вичерпаний, а засіб приватної землі вже майже вичерпали в деяких воєвідствах. У надзвичайно переняселених і відчуваючих великий голод землі південних воєвідствах засіб державних ґрунтів уже не існує, засіб приватних ґрунтів виносить усього лише 107 тисяч гектарів, а засіб ґрунтів римо-католицької церкви виносить там 50 тисяч гектарів, **грекокатолицької церкви 45 тисяч гектарів**, а фундацій і наукових інституцій 41 тисяч гектарів.

ЗАПАСИ КРОВИ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

В парижських шпиталі св. Антонія роблять під цю пору запаси людської крови, потрібної до переливу. Минулого року в парижських лічницях переведено 6,622 переливи, значить, приблизно 20 переливів денно. Кров дають добровольці, які приїжджають до лічниці негайно, коли зайде потреба. Та в деяких випадках, коли дорога кожна хвилина й коли ранений стратив багато крови, така система має свої недомагання.

Проф. Цанк, який завідує відділом „гематольогічних дослідів", прийшов до висновку, що людську кров можна зберегти у скляних посудинах. Та, на жаль, свіжа кров може вдержатись у таких посудинах лиш 15 днів. Над питанням зберегання крови у свіжому стані працює тепер багато вчених. Значіння цієї справи може бути на випадок війни величезне.

На фронті знаходиться величезна скількість свіжої крови, якою можна буде рятувати ранених. Брати кров у вояків, що сидять в окопах, неможливо... Значить, кров треба магазинувати так, як магазинують тепер зброю, муніцію, харчі й ліки... Покищо в лічниці св. Антонія збирають кров на два дні наперед.

Міністерство війни рішило зо свого боку уладити в найближчих околицях Парижа підземну лябораторію, в якій магазинуватимуть значні запаси людської крови для потреб армії на випадок війни.

ВЖЕ НАВІТЬ МЕДВЕДІ ВТІКАЮТЬ З ЧЕРВОНОЇ ЕСПАНІЇ.

Внаслідок боїв у Піринеях недалеко французького кордону з Еспанії втікають до Франції медведі, які жили дико в горах. Прикордонна сторожа стверджує, що число медведів у французьких Піринеях майже подвоїлося. В одній французькій місцевості зголодніли еспанські медведі напали на череду. Тому французькі верховинці створили спеціяльну сторожу до охорони своєї худоби.

НАГОРОДЖУЮТЬ ВЕЛИКОГО ЛЕТУНА.

Говард Р. Гюз, що облетів земську кулю в рекордовім часі, дістає від капітана Джеймса Моса, президента організації „Флеґ Асосіейшен", почесний хрест.

Пізнав.

Секретарка: — Пане директоре, тут хтось кричить до телефону цілий час: — „Ти, злодію!" — не розумію, чого він хоче.

Директор: — Зараз, то певно хтось до мене.

В суді.

Суддя до обвинуваченого:
— За що розбили ви голову сусідові?
— Бо назвав мене дураком.
— І що, чи то така велика образа?
— Для пана судді ні, але для мене так...

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ВОДЕРВЛИТ, Н. Й.

На український шпиталь.

Збірка на „Народню Лічницю", переведена підчас концерту Марії Сокіл і Антона Рудницького 10. квітня 1938 р. Жертвували: Братство св. Николая з Вотервлит $10; Український Громадянський Клюб з Вотервлит $10; Жіночий Клюб з Вотервлит $5; Братство св. Апп. Петра і Павла з Когоз $10; Братство Провидіння, від. 28, з Когоз $5; Український Громадянський Клюб з Когоз $5; Союз Українок з Когоз $5; Родина Спасик $3; Петро Риганич $3; по $2: о. Михайло Лисяк, Ю. Білінський, Й. Лисогір, Лапайч, С. Швайка, І. Базар; по $1: М. Говикович, В. Партак, Т. Партак, Д. Мричко, Т. Хоптяк, І. Дмитерко, пані Стефанюк, Савюк, А. Ґлушко, М. Пропак, М. Тановський, І. Вовчко, А. Бойко, П. Ковальчик, С. Ковальчик, М. Вовнянка, П. Крушельницький, Ю. Крушельницький, Н. Фотолойчук, Г. Недільський, Ю. Яремій, О. Коник, о. І. Іванишин, мейор міста з Водервліт J. Donley, Mrs. Donley, І. Коба, І. Ренч, Стефанюк, А. Мадараш, К. Колодій, Вітчинський, В. Трофим, П. Задра, К. Вариниця, пані Вариниця, Т. Брацак, М. Короніка, пані Короніка, Н. Бачинський, Д. Петрицький, Н. Назарко, П. Маряк, Н. Даниса, І. Барна, О. Бомба, Т. Маліґловка, Ю. Дзямба, Н. Ониськів, О. Заяць, П. Байґер, С. Цюпка, П. Коніцький, Койчак, М. Сюрко, Бобак, І. Міхалишин, І. Бабай, І. Марокович, М. Мадараш, О. Спяк, М. Галашин, Ю. Бакай, М. Жмуд, Ю. Лозінський, Н. Заблоцький, Т. Мазурик, Н. Тихоня, П. Недільська, А. Зюбровська, П. Качмар, Г. Дзенджеристий, А. Михальчук, Н. Базар, Ева Урбан, Ю. Доминюк, С. Коніцький, Кат. Мадараш, В. Кавчук, А. Бачинський, пані Бачинська, А. Ониськів, А. Постоловська, А. Дзенджеристий, Я. Дзенджеристий, Ю. Даминюк, К. Мадараш, В. Коник, М. Кушнір, А. Гарбузин, П. Кучма, Й. Бойко, І. Михасів, П. Ропіцький, М. Маляк, В. Фотолуйчук, Л. Завійський, В. Любинецький, К. Копицяк, Максимик, Копча, Комаранський, Н. Базар, С. Палка, Ф. Мартонович, Шклярик, Качмар, Ковзак, В. Максимик, Ю. Криніцький, І. Легуняк, В. Ґалайко, С. Ференц, М. Йовбрук, П. Шаршонович, Б. Жмуд, Й. Підлиський, пані Паращевич; по 50 ц.: С. Ковальчик, Г. Орлик, М. Апостол, Юзенко, Павуляк, П. Бомба, П. Бойко, Бачинський, Й. Ропіцький, М. Спяк, Л. Колікевич, А. Чайковська, М. Філь. Загальна сума $276.30. По покритті розходів залишилось чистого приходу $262.30.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

З весілля на визвольну боротьбу.

Дня 15-го травня п. Теодор і Марія Данилюки женили свого старшого сина Андрія з панночкою Марійкою Карпонюк. У часі весільної гостини гості зложили на визвольну боротьбу по $1: молодий А. Данилюк, Теодор Данилюк, В. Заґвоцький, О. Ганусич, І. Солотва, Д. Підгайний, І. Малицький, М. Брус, Я. Ільків; по 50 ц.: І. Мадриґа й А. Малицька. Разом $10, котрі вислано через централю ОДВУ на визвольну боротьбу.

БЕТЛЕГЕМ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Дня 8-го травня в часі Служби Божої о. М. Колтуцький у своїй проповіді згадав за переслідування ворогів у Рідним Краю й закликав вірних зложити жертви на визвольну боротьбу. Жертвували по $1: І. Малицький, М. Брус, Т. Данилюк, пані Заболоцька; пані Заґвоцька 50 ц.; по 25 ц.: Коячук, П. Колтуцька, Паламар, Білецька, Каспряк, Явна, Западжорна, Кмита, В. Заґвоцький, Каспряк, Д. Підгайний, Мадриґа, Малицька, Галиєвич; решта дрібними. Разом зібрано $13.80, котрі переслано до централі ОДВУ.

НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ.

Відділ ОДВУ ч. 78 в Бетлегем, Па.

Заходом від. 47 УНС та від. 78 ОДВУ відіграно 20-го березня комедію „Данило Чарівник". Частину доходу з цієї вистави в сумі $12.75 призначено на визвольну боротьбу.

В нашій місцевості відбулося 17. квітня протестаційне віче, на якому зложили свої жертви на визвольну боротьбу по $2: Ф. Савчук, І. Малицький; по $1: М. Брус, о. М. Колтуцький, І. Ботик, М. Заблоцький, І. Каплун, М. Паращак, Ф. Данилюк, М. Галевич, В. Заґвацький; по 50 ц.: І. Мадриґа, Д. Коростинський, пані Довжицька, Л. Кузмин, Й. Гомусич, пані Бутрин, М. Лаврик, В. Ґонтарик, Ю. Чайка, А. Цапко, О. Періґ, М. Юревич; по 25 ц.: пані Явна, М. Гуцуляк, П. Кішпан, В. Гавриш, Марія Навроцька, А. Селак, В. Гетманюк, Ф. Присташ, М. Паламар, С. Шкільний, І. Віхоть; А. Лимич 20 ц.; М. Каспряк 15 ц.; дрібними 40 ц.; з відзначок $5.92. Разом з віча було доходу $28.42, розходу було $15.95. На визвольну боротьбу висилаємо $12.47.

Дня 25-го квітня відбувся похорон А. Бобеляк і по похороні громадяни зійшлися до хати, щоб висказати свій жаль за померлою. На заклик Івана Малицького присутні зложили на визвольну боротьбу $7.06. Жертвували по $1: Д. Підгайний, Н. Бобеляк, Т. Данилюк, І. Малицький; по 50 ц.: Й. Ганусич, П. Пундяк, В. Заблоцький, Т. Присташ, П. Кішпан, В. Ґонтарик. Разом $7.06. Всі гроші в сумі $42.22 переслано до централі ОДВУ.

Відділ М.У.Н. ч. 11 в Менвіл, Р. Ай.

На поминках у громадян Осипа Рековича на заклик о. М. Мостенського гості перевели збірку на визвольну боротьбу. Збіркою занялася пані Анна Процишин. Жертви зложили по $1: о. М. Мостенський, І. Барабаш, М. Савка, Ю. Ясінчук, Л. Кастело; по 50 ц.: Я. Процишин, О. Рекович; по 25 ц.: А. Янович, О. Гринчух. Разом зібрано і вислано $6.50.

Відділ ОДВУ ч. 28 в Йонґставн, О.

Переслано $5 із членських вкладок та $12.93 із писанки. По писанку ходили: Максим Оленич, Іван Волощак і Василь Сельчак. Жертвували: М. Копач $1; по 50 ц.: о. С. Мусійчук, М. Оленич, І. Багній, П. Королак, І. Іванчук, Т. Каньовський, Г. Цебаняк, В. Конищак; по 25 ц.: П. Сильчак, Бойко, Т. Сенедяк, Сенаґурський, С. Сиктор, М. Бурий, М. Лінинська, А. Ґіль, М. Терлецький, А. Кравець, Р. Юрчик, Л. Сенчишак, Н. Лопушанський, П. Саґліца, Г. Гусак, В. Тусь, І. Косач; решта дрібними.

Відділ У.Ч.Х. ч. 22 в Нюарку, Н. Дж.

Переслано $23 на політичних вязнів через централю ОДВУ. Ці гроші зібрано так: в часі свята О. Басарабової збірка принесла $7.52, в часі Великодня пані Ґой і Юревич та панночки Оля Онищук і Галя Бучак зібрали під православною й пресбитеріянською церквою $7.62, а з великодної вечері прийшло $7.80.

БРУКЛИН, Н. Й.

Члени від. ОДВУ ч. 43 переслали $5 на визвольну боротьбу замісць вінця на могилу бл. п. Івана Возьного, члена ОДВУ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

12-тий від. ОДВУ переслав до централі ОДВУ $63.33 як чистий дохід з протестаційного віча, призначений на визвольну боротьбу.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Члени 10-го від. ОДВУ в Ню Йорку зложили: С. Угорчак $2; по $1: Сцібайло, М. Леськів, М. Пеленьо, М. Поронович, Г. Сушко, І. Кібало, Н. Цебрівський, А. Дубас, Бих, пані Васаль, П. Глива, О. Ґумовська, М. Чайка, Е. Площанська, Т. Музичка, В. Іваник, Е. Скоцко, М. Лехницька, М. Біликівна, О. Стриковська, Р. Ґолембйовський, Побурко. Разом $24, які переслано до централі ОДВУ.

ГАРТФОРД, КОНН.

На політичних вязнів.

Чистий дохід зо свята Т. Шевченка в сумі $16.92 переслано до централі ОДВУ для політичних вязнів.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Зібрано підчас Великодня в укр. прав. церкві $6. Збіркою занявся відділ ОДВУ ч. 18. Вислано також $10, зібраних при читанні листа від полк. Е. Коновальця.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Вислано $40 на визвольну боротьбу із протестаційного віча. Вислав відділ У. Ч. Х. ч. 12.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

За відзначки відділ М.У.Н. ч. 14 пересилає $5 на визвольну боротьбу.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

По організаційних зборах відбувся вечерок, з якого чистий дохід у сумі $10 відділ 19 У.Ч.Х. вислав на визвольну боротьбу.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

На визвольну боротьбу.

На святі „Просвіти", що відбулося в Ню Гейвен, Конн., 29-го травня 1938 р., на вістку про трагічну смерть полк. Е. Коновальця екзекутива Стейтової Організації призначила $16.62, замісць вінка на його могилу, визвольній боротьбі.

СЕЙЛЕМ, МАСС.

На визвольну боротьбу.

12-тий від. МУН висилає на визвольну боротьбу $16.25 з коляди, писанка $5 та $10 з каси.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Підчас святкування 25-літнього ювилею існування т-ва „Запорозька Січ" 28-го травня 1938 р. гром. М. Даньків візвав у часі обіду присутніх зложити пожертви на визвольну боротьбу. Присутні зложили $6.25, які вислано до ЦУ ОДВУ. Крім того від. ОДВУ ч. 9 вислав $13.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

З панахиди.

Дня 12-го червня відбулося в укр. прав. церкві поминальне богослужения за душу бл. п. Е. Коновальця. Підчас панахиди переведено збірку, яка разом з датками за відзначки принесла $29.30, призначені на визвольну боротьбу. Зложили по $1: М. Філь, Б. Гірчиця, І. Ладичка, Д. Фенканин, І. Романчук, О. Березівський, І. Лоден, С. Бакуменко, І. Завада, С. Боднарчук; Н. Даниленць, Т. Ільків по 50 ц.; дрібними $8.35.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Для рідні полк. Коновальця.

Управа 14-го від. УЧХ ОДВУ переслала $50.56, які зібрано між українським жіноцтвом, для рідні полк. Е. Коновальця.

МЕКІЗ РАКС, ПА.

На визвольну боротьбу.

На зборах у нашій громаді зібрано $11 на визвольну боротьбу як відгук на брутальний морд, поповнений большевиками на полк. Е. Коновальцеві. Жертви ці зложили: О. Копляк $2; В. Онишків, О. Гуман, Т. Онишків, Т. Сушинський, С. Сокол, Н. Шпер, А. Животко, М. Венгжовський по $1; Н. Щур, д-р І. Процик по 50 ц.

ОЗЕРО ЩО СПІВАЄ Й ОЗЕРО ЩО ВІДДИХАЄ.

На острові Цейльон є місцевість Батікаляо, якого особливістю є озеро, що його туземці звуть співаючою водою. Як звечоріє, з глибини озера доходять дивні звуки, похожі на спів птахів. Ті звуки бувають дуже сильні та співні у місячні ночі. Ученим не вдалося досі вияснити це дивне явище природи. Туземці впевняють, що мельодійні звуки видає з себе сотворіння, що живе в глибині озера. Звуки ті подібні до кумкання жаб, одначе з чистішою скалею голосу. Спів озера чути в тихі місячні ночі на кілька миль довкола. Той голос служить туземцям і туристам для орієнтації.

Неменше цікаве є озеро в Новій Зенляндії, що розлилося в формі латинської букви "S". Озеро це довге 80 миль, а широке всього 5 миль. Вода озера того, що зветься Вакатіпу, підноситься й опадає у рівних відступах часу, так, що здається, начеб воно віддходило. Що пять хвилин поверхня води на озері підіймається й опадає на 3 до 5 цалів. Досі не вдалося пояснити причини того дивного явища.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (50)

Мала Івонна благально повторювала до Дика: „Втікай чимскорше, Дик. Коли ти вирвешся тепер, то маєш маленьку можливість втекти в корчі і пропасти в нетрах. Колиж останешся, то цілком певно згинеш. Чи не бачиш, як ті дикуни дуріють на вид отсього ножа? Цей ніж для тебе, Дик. Утікай, утікай чимскорше!" „Я тебе саму не покину", вперто відповідав Дик.

„Алеж бо ти мене всеодно покинеш, коли тебе ці дикуни замордують", повторяла переконливо Івонна. „Чому не покинути мене тепер, коли ти ще живий? Я краще буду почуватися; знаючи, що ти живий. Крім того ти зможеш мене потім увільнити. Вони не вбють мене, бо готовлять мене на свою найвищу жрекиню. Отож не журися мною, тільки сам утікай".

Дик подивився на дерева і на корчі нетрів і подумав собі, що справді одним скоком він знайшовсяб у них. А там він мав можливість від дикунів утекти. Бо страх перед смертю певно додав би йому чимало сили і зручности. Ті корчі аж манили його. Та втім він знов почав думати про Івонну. Ану вони пімстяться на ній і її убють?

І буде та мала безборонна дівчина сама гинути серед тих дикунів і не матиме нікого зо своєї раси, щоб згинув разом з нею! Ні, не можна покидати її, говорило йому щось сильне в його серці. Дик походив зо старої лицарської родини. Його предки ставили честь понад усякі розумовання. І тепер Дик відкинув ці розумовання, хоч вони й виглядали на переконливі.